

اشاره:

راهبردهای وزارت معادن و فلزات در دولت آقای خاتمی

بیش از چند ماه از فعالیت دولت جدید نمی‌گذرد و هنوز فعالیت‌های آن در زمینه‌های اقتصادی به خوبی قابل بررسی و ارزیابی نمی‌باشد. با این وجود، بررسی دیدگاه‌های هیأت وزیران در جهات مختلف از جمله بخش معادن و فلزات، می‌تواند نشانه‌هایی از روند حرکت و فعالیت در آینده را روشن سازد. گفته‌های وزیر معادن و فلزات در چند ماه گذشته، نشان می‌دهد که حرکت تازه‌ای در بخش معادن و فلزات آغاز می‌شود تا با تحرک بیشتر و عملکرد بهتر، سهم این بخش در سال‌های آتی به سه برابر در تولید ناخالص داخلی برسد. از سوی دیگر تصویب قانون جدید معادن نیز می‌تواند در پیشبرد این حرکت، تسهیلات قانونی را فراهم سازد.

در این گزارش، تلاش داریم دیدگاه‌های وزیر معادن و فلزات را مطرح کنیم تا از بررسی آنها بتوان راه آینده را تا حدودی روشن‌تر، بیان کرد.

دیدگاه‌های وزیر معادن و فلزات

اسحاق جهانگیری وزیر معادن و فلزات که بیش از چند ماه نیست مسئولیت این وزارتخانه حساس را به عهده گرفته است، در مرداد گذشته خطاب به نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی گفت: صنایع بخش معادن و فلزات به لحاظ برخورداری از مزیت نسبی، می‌توانند نقش بسزایی در اقتصاد بدون نفت و جایگاه ویژه‌ای در صادرات غیرنفتی کشور داشته باشند.

وی افزود: فعال‌سازی بخش معدن و اجرای طرح‌های توسعه واحدهای فولادسازی، مس و آلومینیوم، از اهم برنامه‌های وزارت معادن و فلزات خواهد بود.

جهانگیری تصریح کرد که وزارت معادن و فلزات در هشت سال سازندگی به موفقیت‌هایی از جمله در زمینه تولید فولاد دست یافت، اما کم‌توجهی به بخش معادن (در برنامه و اجرا) از نکاتی است که باید به آن توجه جدی شود.

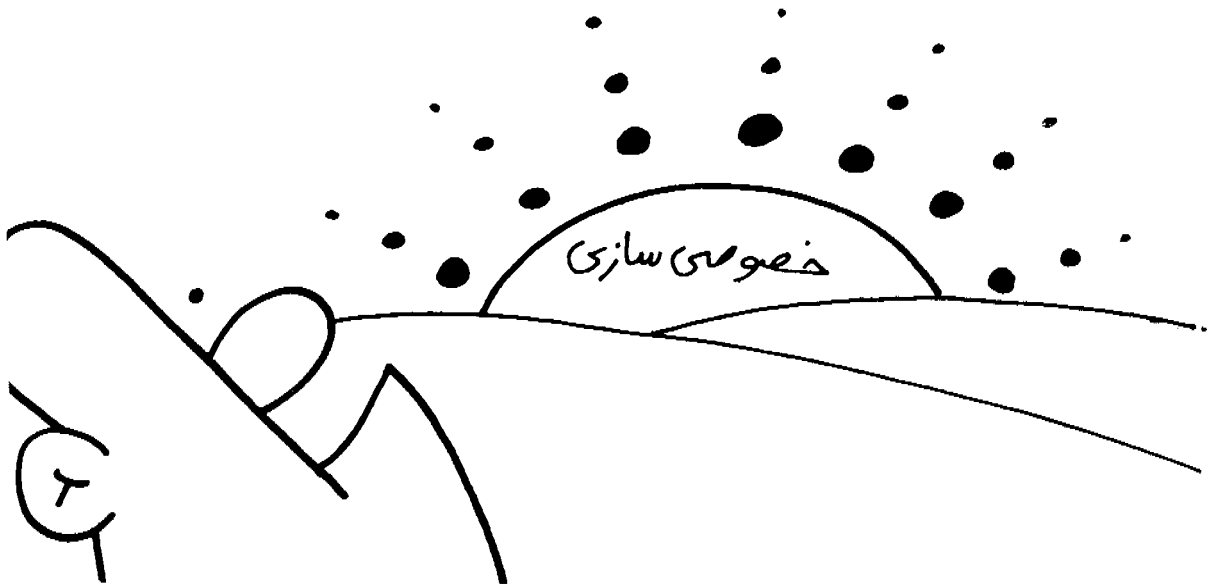
جهانگیری افزود: برای تحقق برنامه‌ها، نیاز به منابع عالی، حمایت‌های قانونی و همکاری دستگاه‌های ذیربط است، تا به اهداف پیش‌بینی شده، دست یابیم. محدودیت منابع، وزارت معادن و فلزات را ناگزیر می‌سازد تا طرح‌ها را

اولویت‌بندی کند و از این رو طرح‌های توسعه نوب آهن و فولاد مبارکه اصفهان، فولاد اهواز و مس سرچشمه با اولویت بیشتری به دستیابی به ارقام قابل توجهی در تولید، بیش از سایر طرح‌ها، مورد توجه هستند.

○ فعال‌سازی بخش معدن و اجرای طرح‌های توسعه واحدهای فولادسازی، مس و آلومینیوم از اهم برنامه‌های وزارت معادن و فلزات است.

جهانگیری در شهریور گذشته اعلام کرد: با توجه به تعدد منابع کشور، باید یک گام جدی برای خارج کردن اقتصاد تک‌محصولی وابسته به نفت و ورود به اقتصاد چندمحصولی برداشت و این امر به همکاری تمام دست‌اندرکاران صنعت کشور، نیاز دارد.

مهندس جهانگیری ستاد وزارتخانه را مغز متفکر سیستم برنامه‌ریزی و اجرایی تشکیلات وزارت معادن و فلزات خواند و گفت: این ستاد سیاست‌گذاری‌های کلان و هدایت برنامه‌ها را به عهده دارد و لازم است از راهکارهای مناسب

کرمان اظهار داشت: معادن کوچک مس به بخش خصوصی واگذار می‌شود. این امر در راستای افزایش سرمایه‌گذاری‌ها برای تولید بیشتر مس و فولاد صورت می‌گیرد که در رأس برنامه‌های وزارت معادن و فلزات است. وی توسعه تحقیقات و بخش‌های تحقیقاتی وزارت معادن و فلزات را ضروری دانست و اطمینان داد که در صورت فراهم شدن شرایط کاری مناسب برای کارشناسان و مهندسان کشور، شاهد مشارکت آنها در اجرای طرح‌های بزرگ فولاد و مس، خواهیم بود.

مهندس اسحاق جهانگیری در پایان جلسه هیأت دولت در آخر شهریور ماه گفت: وزارت معادن و فلزات برای طرح‌های توسعه در سال‌های آینده به بیش از ۱۰ هزار میلیارد ریال (یکهزار میلیارد تومان) منابع ریالی و ارزی نیاز دارد و برخی از معادن برای تأمین نیازهای مالی به بخش خصوصی و مردم، واگذار خواهد شد.

وی در باره عملکرد سال گذشته و برنامه‌های آینده وزارت معادن و فلزات، گفت: در بخش زمین‌شناسی، تصور می‌کنم هر چه سریع‌تر باید نقشه‌های یکصدهزارم در کل کشور تهیه شود و با انجام تحقیقات ژئوفیزیکی و ژئوشیمی، اطلاعات دقیق‌تری از ذخایر معدنی کشور، داشته باشیم.

وی گفت: با روند موجود، این کار بیست سال طول می‌کشد و لذا به دولت گفته شد که در صورت حمایت دولت و تأمین منابع، قادر خواهیم بود که در مدت ده سال نقشه یکصدهزارم را به طور کامل تهیه کنیم.

نظیر تفویض اختیارات به مدیران و ایجاد انگیزه در بین کارکنان، بها دادن به تخصص همراه با تعهد، برای رسیدن به اهداف سازمانی استفاده کند.

وی بر لزوم استفاده از نظرها و پیشنهادهای سازنده کارکنان به عنوان عاملی برای ایجاد انگیزه و احساس مسئولیت بیشتر بین عناصر سازمانی با رعایت سلسله مراتب تأکید کرد.

○ برای تحقق برنامه‌های وزارت معادن و فلزات، تأمین منابع مالی، حمایت‌های قانونی و همکاری دستگاه‌های ذیربط مورد نیاز است.

وزیر معادن و فلزات در اواسط شهریور ماه در مراسم معارفه معاونان جدید وزارت معادن و فلزات و تودیع معاونان پیشین، گفت: خصوصی‌سازی باید به شکل جدی دنبال شود و هیچ توجیهی نمی‌تواند، مانع این کار شود. خصوصی‌سازی باید در چارچوب قانون، اجرا شود.

وی با اشاره به اهمیت نقش سیاست‌گذاری و نظارتی ستاد وزارتخانه گفت: وزیر نمی‌تواند پاسخگوی مجلس شورای اسلامی و سایر دستگاه‌ها باشد، اما قدرت نظارتی نداشته باشد.

وزیر معادن و فلزات در آغاز دهه سوم شهریور ماه در

افزود: با راه‌اندازی مجتمع آلومینیوم المهدی (عج) در سال آینده ۳۰ هزار تن آلومینیوم تولید خواهد کرد و در سال ۱۳۷۹ به تولید ۱۱۰ هزار تن خواهد رسید.

مهندس جهانگیری با اشاره به این که ایران دومین تولیدکننده سنگ‌های ساختمانی در جهان است، گفت: ایران با تولید سالانه ۵ میلیون تن سنگ‌های ساختمانی ارزشمند دومین مقام را پس از ایتالیا در تولید اینگونه سنگ‌ها دارد، ولی فقط ۱۶۰ هزار تن از آنها را صادر می‌کند. با تلاش در زمینه فرآوری سنگ‌های تزئینی، می‌توانیم میزان صادرات آنها را در سال ۱۳۸۰ به ۲۴۰ هزار تن برسانیم.

وی در باره معادن غیرفلزی گفت: سالانه مقادیر قابل توجهی فسفات، پتاس و دیگر مواد معدنی به کشور وارد می‌شود.

جهانگیری گفت: با تأمین نیازهای بازار داخلی، می‌توانیم صادرات قابل توجهی نیز در بخش معادن و فلزات داشته باشیم و با مجوز ستاد پشتیبانی بازار و دادن مجوز، می‌توانیم تولیدات خود را به ویژه در بازار جهانی فلزات عرضه کنیم.

وی خاطرنشان کرد که بخش معادن و فلزات یکی از منابع قابل توجه برای کاستن از اتکای دولت بر درآمد نفت است و در اجرای رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی، این وزارتخانه، می‌تواند نقش اساسی داشته باشد.

وی گفت: ارزش صادرات بخش معادن و فلزات در سال گذشته ۲۴۰ میلیون دلار بود که با ارایه تسهیلات می‌تواند به یک میلیارد و ۲۰۰ میلیون دلار در سال ۱۳۸۰ برسد.

توسعه بخش‌های تحقیقاتی وزارت معادن و فلزات ضروری است و در صورت فراهم شدن شرایط کاری مناسب برای کارشناسان و مهندسان کشور، مشارکت آنها در اجرای طرح‌های بزرگ فولاد و مس را شاهد خواهیم بود.

جهانگیری در باره تهیه منابع ارزی و ریالی برای اجرای طرح‌های وزارت معادن و فلزات گفت: برای به نتیجه رساندن طرح‌های توسعه که باید از منابع غیردولتی (بودجه دولت) تأمین شود، یک‌هزارمیلیارد تومان منابع ارزی و ریالی، نیاز است. در این زمینه چند راه حل مانند ورود به بازار اوراق

وزیر معادن و فلزات با اشاره به تولید ۵ میلیون و ۸۰۰ هزار تن فولاد در سال گذشته، پیش‌بینی کرد که با توسعه ذوب آهن اصفهان، فولاد مبارکه، مجتمع فولاد خوزستان و با راه‌اندازی فولاد آلیاژی، در سال آینده به تولید ۱۰/۵ میلیون تن فولاد در سال خواهیم رسید.

ستاد وزارت معادن و فلزات، مغز متفکر نظام برنامه‌ریزی و اجرایی تشکیلات وزارتخانه است و سیاست‌گذاری کلان و هدایت برنامه‌ها را به عهده دارد و از راهکارهای مناسب مانند تفویض اختیارات به مدیران، ایجاد انگیزه در بین کارکنان و بها دادن به تخصص همراه تعهد، برای دستیابی به اهداف، استفاده می‌کند.

وی گفت: برای تولید ۵/۸ میلیون تن فولاد در سال گذشته، ۲/۲ میلیون تن سنگ آهن وارد کشور شد. لذا برای تولید ۱۰/۵ میلیون تن فولاد در کشور به واردات ۱۸ میلیون تن سنگ آهن نیاز خواهیم داشت. اما با توسعه معادن چادرملو، گل‌گهر و چغارت بافق، فقط به یک تا ۱/۵ میلیون تن سنگ آهن وارداتی، نیاز خواهیم داشت.

وی افزود: ماده دیگر مورد نیاز برای تولید ۱۰/۵ میلیون تن فولاد در سال، زغال سنگ است. در سال گذشته ۸۰۰ هزار تن کنسانتره زغال سنگ وارد کشور شد. اما تصور می‌کنیم با فعال‌سازی معادن زغال سنگ کرمان، البرز و طبس، تولید این ماده توجیه اقتصادی بهتری پیدا می‌کند.

وی درباره تولید مس در کشور اظهار داشت: بخش مس از فلزات پایه گرانبه است و ایران با وجود آنکه ۵ درصد ذخایر جهانی مس را در اختیار دارد، فقط یک درصد تولید جهانی این فلز را انجام می‌دهد و لذا ضرورت دارد که تولید مس به نقطه مطلوبی برسد.

وی با اشاره به طرح توسعه مس سرچشمه به میزان سالانه ۲۰۰ هزار تن در کشور، گفت: با توسعه معدن سرچشمه و نیز توسعه معادن سونگون و میدوک، در سال ۱۳۸۰ قادر خواهیم بود به تولید یک میلیون تن مس تغلیظ شده (کنسانتره مس) برسیم که در این صورت میزان تولید مس از مرز سالانه ۲۰۰ هزار تن تجاوز خواهد کرد. وزیر معادن و فلزات، ظرفیت تولید آلومینیوم کشور را سالانه ۱۲۰ هزار تن ذکر کرد و

۲- تأمین منابع مالی مورد نیاز بخش فلزات: وزارتخانه به یکهزارمیلیارد تومان منابع ارزی و ریالی برای طرح‌های توسعه فلزات نیاز دارد و سعی می‌کند در بودجه عمومی دولت و تسهیلات نظام بانکی، مشارکت بخش خصوصی و مردمی و جلب سرمایه‌گذاری خارجی این منابع را تأمین کند.

۴- شناسایی ذخایر معدنی کشور با تهیه نقشه‌های یکصد هزارم.

○ با توسعه معادن سنگ آهن چادرملو، گل‌گهر و چغارت برای تولید ۱۰/۵ میلیون تن فولاد، به جای نیاز به واردات ۱۸ میلیون تن سنگ آهن، فقط یک تا ۱/۵ میلیون تن وارد خواهد شد.

۵- توسعه بخش‌های تحقیقاتی

۶- گسترش بخش معادن به ویژه معادن سنگ آهن، مس، سنگ‌های تزئینی و ... برای تأمین مواد اولیه مورد نیاز طرح‌های صنعتی - معدنی و تحقق اهداف برنامه دوم و حرکت برای پیشبرد برنامه ایران ۱۴۰۰ به ویژه در بخش‌های فولاد، مس، آلومینیوم و ...

۷- بهره‌گیری از قانون جدید معادن برای پیشبرد فعالیت بخش خصوصی و مردمی در رونق بهره‌برداری از معادن

۸- تلاش برای افزایش سهم معادن و فلزات در تولید ناخالص داخلی از سطح کنونی ۳/۵ درصد به ۱۰ درصد (در سال ۱۴۰۰)

۹- تلاش برای افزایش صادرات بخش معادن و فلزات از سطح ۲۴۰ میلیون دلار در سال گذشته به ۱/۲ میلیارد دلار تا سال ۱۳۸۰ از طریق دادن مجوزهای صادراتی - افزایش کمی و کیفی تولیدات برای رقابت در بازارهای جهانی، کاهش وابستگی این بخش به تأمین مواد اولیه از خارج و کاهش هزینه ارزی (ارزبری) تولیدات فلزی با بهره‌گیری بیشتر از مواد اولیه و استفاده‌های مادی و معنوی کشور.

۱۰- گسترش قدرت مدیران در اداره واحدهای تحت پوشش وزارتخانه و ایفای نقش نظارتی ستاد وزارتخانه با هدف افزایش تولیدات و بررسی و ارزیابی روند فعالیت مدیران.

بهادار تهران، سهامی‌کردن واحدها و عرضه سهام به بخش خصوصی، در جلسه هیأت دولت مورد بحث و بررسی قرار گرفت. گروه دیگری باید سرمایه‌گذاری داخلی خصوصی و خارجی را بررسی کنند تا دولت در جلسات آینده برای جذب این سرمایه‌گذاری‌ها، تصمیم بگیرد.

پیش از این وزیر معادن و فلزات خطاب به نمایندگان مجلس شورای اسلامی گفته بود: برای رسیدن به رقم تولید ۱۰ میلیون تن فولاد در سال تا پایان دومین برنامه پنجساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، منابع شرکت ملی فولاد ایران کافی نیست و لازم است از بودجه عمومی نیز بهره‌برداری شود.

وی با تأکید بر ضرورت فعال‌سازی طرح‌هایی که به ظرفیت اسمی خود نرسیده‌اند، گفته بود لازم است برای اینگونه طرح‌ها، برنامه زمان‌بندی تدوین شود، تا به موقع به ظرفیت مورد نظر برسند.

وی که تحول ساختار اداری و اقتصادی وزارت معادن و فلزات برای تبدیل شدن به وسیله ایجاد اهرم‌های نظارتی را از برنامه‌های خود خوانده است، گفت: قانون جدید معادن در کاهش نواقصی که مانع توسعه معادن می‌شود، مؤثر خواهد بود. اما برای فعال‌سازی معادن، مشارکت بخش خصوصی لازم است.

وزیر معادن و فلزات گفت: در حال حاضر سهم وزارت معادن و فلزات در تولید ناخالص ملی ۳/۵ درصد است. اما در برنامه ایران ۱۴۰۰ دستیابی به سهم ۱۰ درصد پیش‌بینی شده است.

راهبردهای آینده وزارت معادن و فلزات

از بررسی نقطه نظرات وزیر محترم معادن و فلزات در ماه‌های اخیر می‌توان بدین نتیجه‌گیری دست یافت.

۱- تلاش وزارت معادن و فلزات در زمینه تحقق نقطه نظرات رهبر معظم انقلاب اسلامی برای رسیدن به اقتصاد ناوابسته به نفت از طریق تحرک بیشتر بخش معادن و فلزات در بازارهای جهانی و رشد صادرات این بخش.

۲- جلب مشارکت بخش خصوصی برای تأمین نیازهای مالی و گسترش فعالیت بخش معادن که در سال‌های گذشته مورد کم‌توجهی واقع شده است. در این راستا وزارتخانه تلاش می‌کند با کاهش تشریفات اداری زاید، گسترش بخش‌های تحقیقاتی و ارایه تسهیلات مورد نیاز بخش خصوصی، سرمایه‌گذاری آنها را جلب کند و بخش معادن را با تحولات اساسی روبه‌رو سازد.